

Monitoring Lasów HCVF w 2021 r.

Kategoria 1.1.a. – Lasy w rezerwach przyrody oraz lasy w parkach narodowych

W lasach kategorii 1.1.a. w roku 2021 szkody istotnie wpływające na ich walory ochronne wystąpiły w dwunastu rezerwach przyrody. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w rezerwacie Rogalice wystąpiły wahania poziomu wód gruntowych, a także pojawiły się rośliny inwazyjne i synantropijne. W rezerwacie Barucice stwierdzono zamieranie jesionu i dębu. Zbuchtowane zostało stanowisko kukułki Fuchsa oraz stanowiska żywców. Wichury przyczyniły się do powstania licznych złomów i wywrotów. W rezerwacie Leśna Woda w wyniku oddziaływania leja depresji kopalni piasku ustępuje buk, a świerk wydzielił się całkowicie. Na całej powierzchni występuje podrost i podszyt bukowy i grabowy. W rezerwacie Lubsza wydziela się posusz bukowy i dębowy. W rezerwacie Przylesie występuje zamieranie jesionu, dębu i olszy. Wydziela się posusz. Licznie występują złomy i wywroty. Antropopresja jest największym zagrożeniem dla rezerwatu Grapa na terenie Nadleśnictwa Jeleśnia. Ponadto problemem jest tu zamieranie jesionu. Na terenie rezerwatu Gawroniec wystąpiła gradacja owadów. Liczne są wiatrołomy i wiatrowały. Zaobserwowano bardzo słabe odnowienie jodłowe, spowodowane zbyt dużym zwarcim oraz ekspansją buka w odnowieniu. Na terenie Nadleśnictwa Olkusz w rezerwacie Smoleń dużym problemem jest degradacja siedliska poprzez wydeptywanie i zaśmiecanie. W rezerwacie Las Dąbrowa na terenie Nadleśnictwa Rudziniec ekspansja rdestowca doprowadziła do degradacji siedliska na powierzchni 0,64 ha. Zamieranie jesionu jest chorobą, która silnie oddziałuje na walory rezerwatu Rozumice położonego na obszarze Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Na terenie Nadleśnictwa Opole w rezerwacie Prądy z uwagi na obniżenie wód gruntowych nastąpiła degradacja siedliska. Z kolei w rezerwacie Srebrne Źródła występuje zamieranie jesionu na powierzchni 8,30 ha.

Kategoria 1.1.b. – Lasy w parkach krajobrazowych oraz w strefach „ochrony krajobrazowej” parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Lasy położone na terenie Nadleśnictwa Bielsko w Beskidzie Śląskim są stale narażone na działanie czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych. Istotne w ubiegłym roku były następujące czynniki: penetracja lasu przez turystów i zbieraczy płodów runa leśnego, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów, a także fragmentacja siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury technicznej i turystycznej. Powyższe zagrożenia występują na powierzchni 7326,45 ha. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Stobrowskim Parku Krajobrazowym wystąpiło zamieranie jesionu wyniosłego, dębów, buka, brzoź, sosny i świerka spowodowane zmianami klimatycznymi, chorobami grzybowymi i jemiolą. W Leśnictwie Rogalice odczuwalny jest niekorzystny wpływ stawów rybnych na stosunki wodne. W Leśnictwie Nowy Świat widoczne jest „stepowienie siedlisk”, a na uprawach problemem jest występowanie przymiotna kanadyjskiego, a także pędraki. W Leśnictwie Kuźnica Katowska zaburzenia w bilansie wodnym doprowadziły do zamierania krzewów i traw. Występują tu również lokalne podtopienia i wywały.

W Leśnictwie Kurznie, oprócz zagrożeń wymienionych powyżej, występują szkodniki wtórne. W Nadleśnictwie Olkusz, w Leśnictwie Pomorzany w okolicach Pustyni Błędowskiej, a także w Leśnictwie Żurada stwierdzono degradację spowodowaną rozjeżdżaniem przez quady i motory crossowe. Z kolei w Leśnictwie Rabsztyn i w Leśnictwie Sierbowice budowa drogi spowodowała fragmentację siedlisk. W Nadleśnictwie Siewierz w Leśnictwie Włodowice w okolicach miejscowości Morsko istotnym zagrożeniem jest wzmożony ruch turystyczny. W Beskidzie Małym na terenie Nadleśnictwa Sucha, w Leśnictwie Mucharz na powierzchni około 200 ha występowanie jemioli spowodowało wydzielenie się posuszu jodłowego. Niszczenie runa leśnego oraz punktowe tworzenie kolein na obszarze Parku Krajobrazowego Beskidu Małego spowodowane jest nielegalnymi wjazdami pojazdów mechanicznych, głównie motocykli typu cross. Na powierzchni 2634,40 ha Nadleśnictwa Złoty Potok, w Leśnictwach Kamienna Góra, Dąbrowa, Dębowiec i Stawki zagrożenie stanowią pędraki chrabąszcza majowego.

Kategoria 1.2. – ostoje zagrożonych i ginących gatunków.

Uszkodzenia w tej kategorii lasów na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Leśnictwie Kuźnica Katowska na Karłowickich Łąkach wystąpiły w związku z zanikaniem krwiściągu, rośliny niezbędnej w rozwoju modraszków. W Leśnictwie Barucice, wydzielający się posusz sosnowy w strefie całorocznej bielika, doprowadził do przeredzenia drzewostanu. W Nadleśnictwie Namysłów szkody związane były z zamieraniem jesionu w Leśnictwie Świty na powierzchni 54,69 ha. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w Leśnictwie Nędza z powodu oddziaływania biotycznych czynników tj. przyplaszczka granatka, kornika ostrozębnego i jemioli, wydzielił się posusz. Na terenie Nadleśnictwa Siewierz w Leśnictwie Maczki stwierdzono przesuszenie terenu oraz sukcesję niepożądanych gatunków. Na terenie Nadleśnictwa Sucha w Paśmie Policy odnotowano wydzielenie się posuszu świerkowego na skutek działalności korników na powierzchni około 230 ha.

2. Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej.

Na terenie Nadleśnictwa Sucha w obszarach Natura 2000 Pasma Policy, Na Policy, Babia Góra oraz Beskid Mały odnotowano wydzielenie się posuszu świerkowego na skutek działalności korników na powierzchni około 300 ha.

Kategoria 3.1. Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej – buczyny storczykowe, świetliste dąbrowy, lasy zboczowe, bory, brzeziny i świerczyny bagienne.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko w Leśnictwach: Lipnik, Bystra, Zabrzeg, Kamienica Wielka Łąka i Jaworze siedliska przyrodnicze podlegają ciągłej presji turystycznej. Szkody wyrządzone są także poprzez nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, a także zaśmiecanie lasu. Negatywny wpływ na stan siedlisk mają także czynniki biotyczne i abiotyczne w tym wydzielenie się posuszu świerkowego oraz złomy i wywroty powstające w wyniku porywistych wiatrów. Powyższe zagrożenia występują na powierzchni 170,66 ha. Na terenie Nadleśnictwa Zawadzkie,

szczególnie w Leśnictwie Zarzecze, stwierdzono znaczące obniżenie poziomu wód gruntowych na powierzchni 19,27 ha.

Kategoria 3.2. – Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy, lecz w Polsce pospolitsze i występujące wielkoobszarowo, stanowiące ważne obszary gospodarki leśnej – grądy, buczyny, jędliny, łęgi, świerkowe bory północne, południowe bory jodłowo – świerkowe.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko zagrożeniem na siedliskach przyrodniczych jest penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, urbanizacja terenów przyległych do lasu, wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, a także wywroty i złomy pojawiające się w wyniku porywistych wiatrów oraz zmiana stosunków wodnych. Powyższe uszkodzenia występują na powierzchni ponad 4000 ha. Na terenie Nadleśnictwa Brynek znaczące negatywne zmiany w siedliskach przyrodniczych wystąpiły z powodu obniżającego się poziomu wód gruntowych w Leśnictwach Nowa Wieś i Potempa, w tym również na terenie użytku ekologicznego „Torfowisko w Kotach”. Łączna powierzchnia terenu, na którym zaobserwowano istotny wpływ obniżenia poziomu wód gruntowych na stan siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Brynek wyniosła 16,5 ha. Na siedliskach przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Lasy Barucickie na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Leśnictwach: Rogalice, Barucice, Dobrzyń, stwierdzono osłabienie drzewostanów w wyniku wahania oraz obniżonego stanu wód gruntowych. Niekorzystny wpływ na siedliska mają tu również stawy rybne. W wyniku chorób grzybowych nasila się zamieranie jesionu, dębu i olszy. Występują także szkody wyrządzone przez zwierzynę w roślinach chronionych i wskaźnikowych. Zgryzanie odnowień bukowych przez jeleniowate, wystąpiło na siedliskach kwaśnych buczyn w Leśnictwie Nowy Świat. Siedlisko kwaśnych buczyn jest zagrożone również w Leśnictwie Lubsza, gdzie drzewostany te są osłabione w wyniku obniżonego poziomu wód gruntowych. Wydziela się posusz bukowy i dębowy. Obniżenie poziomu wód gruntowych jest również przyczyną osłabienia grądów środkowoeuropejskich i subkontynentalnych w Leśnictwie Kuźnica Katowska. Wydziela się tu posusz sosnowy, zamierają krzewy i trawy, występują lokalne podtopienia, wywały. W Leśnictwie Kurznie utrzymująca się susza i wysoka temperatura spowodowały nadmierny rozwój glonów w zbiornikach wodnych zbiorowisk starorzeczy i naturalnych eutroficznym zbiorników wodnych z *Nympheion*, *Potamion*. Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie w Leśnictwie Kurznie mają zubożoną szatę roślinną z uwagi na niedobór opadów atmosferycznych i obniżenie poziomu wód gruntowych. Również grądy, kwaśne dąbrowy oraz łęgi w tym leśnictwie osłabione są w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych. Drzewostany atakowane są przez szkodniki wtórne i choroby grzybowe. Licznie wydziela się posusz. Występują tu także złomy i wywroty. W Leśnictwie Stobrawa na obszarze Natura 2000 Grądy Odrzańskie, w wyniku ścinki drzew przez bobry, podtopione zostały kwaśne dąbrowy, grądy środkowoeuropejskie, oraz łęgi wierzbowe, jesionowe, jesionowo - olszowe. Działalność bobrów spowodowała szkody również w drzewostanach Leśnictwa Kurznie. W łęgach topolowych występuje pomór topoli. Obserwuje się usychanie koron i występowanie jemioty. Wydziela się również posusz jesionowy i brzozowy. Na terenie Nadleśnictwa Zawadzkie w Leśnictwie Świerkle na powierzchni 3,85 ha nastąpiło obniżenie wód

gruntowych. Zjawiska zamierania jesionu są przyczyną obniżenia walorów siedlisk przyrodniczych na terenie Leśnictwa Ziemiłowice i Świty w Nadleśnictwie Namysłów. W Leśnictwie Świty zamiera także buk. Na obszarach Natura 2000: Las Tworkowski w Leśnictwie Ponięcice oraz Rozumicki Las w Leśnictwie Baborów, na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znaczącą przyczyną degradacji siedlisk jest zamieranie jesionu. Występują tu wywroty i złomy. Naturalny rozpad drzewostanu, zalanie wodą wystąpiło także w leśnictwie Lubieszów na powierzchni 3,53 ha. Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie w Leśnictwie Miedziana, na siedlisku żyznej buczyny, w sąsiedztwie kopalni zaobserwowano suszę na powierzchni 1,66 ha. Na siedliskach buczyn oraz boru górnoreglowego w Paśmie Policy, na terenie Nadleśnictwa Sucha, na skutek działalności korników wydziela się posusz świerkowy na powierzchni ok. 110 ha. Na terenie Nadleśnictwa Opole w Leśnictwie Zawada posusz bukowy wydziela się na powierzchni 20,13 ha

Kategoria 4.1. – lasy wodochronne

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCWF wystąpiły na powierzchni 9754,10 ha w Nadleśnictwie Bielsko, gdzie znaczącą rolę odgrywają czynniki antropogeniczne takie jak: penetracja lasu przez turystów i zbieraczy płodów runa leśnego, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, zaśmiecanie lasu, fragmentacja siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury turystycznej, rozpalanie ognisk w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Zidentyfikowano tu również zagrożenia biotyczne i abiotyczne, takie jak wydzielenie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów. Na powierzchni 10 641,8 ha na terenie Nadleśnictwa Brzeg w lasach wodochronnych stwierdzono zakłócenia poziomu wód gruntowych, osłabienie drzewostanów, szkodniki wtórne, choroby grzybowe, zamieranie jesionów, liczne wydzielenie się posuszu sosnowego i brzoźowego, zamieranie dębu, pędraki. Cyklicznie występują tu silne wiatry. Niekorzystny jest wpływ stawów rybnych na stosunki wodne. Występują lokalne podtopienia. Łączna powierzchnia zidentyfikowanych zagrożeń wynosi 5651,5 ha. Na terenie Nadleśnictwa Chrzanów w Leśnictwie Bobrek, na obszarze szkód górniczych, na powierzchni 2,05 ha stagnuje woda. Na obszarze Użytku Ekologicznego Żabi Dół, zlokalizowanego na terenie Nadleśnictwa Kędzierzyn, znacząco odczuwalne są skutki suszy. W Leśnictwie Czajka widoczne jest wymywanie brzegów przez rzekę Kłodnicę. Na terenie Nadleśnictwa Kłobuck w Leśnictwie Rybno wystąpiły istotne szkody wyrządzone przez bobry w postaci podtopień. Na terenie Nadleśnictwa Namysłów występuje problem zamierania jesionu w Leśnictwach: Ziemiłowice, Świty i Gola. Istotny wpływ na walory ochronne ma tu również susza glebowa i występowanie jemioli. Uszkodzenie drzewostanu w Leśnictwie Ziemiłowice na powierzchni 0,29 ha wystąpiło w wyniku działalności bobrów. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zamieranie jesionu i degradacja siedlisk występuje w Leśnictwie Baborów na powierzchni 12,48 ha. Na terenie Nadleśnictwa Sucha na powierzchni ok. 450 ha, w Leśnictwach: Mucharz, Budzów, Stryżawa, zaatakowane przez jemiolę jodły wydzielają się jako posusz. W Leśnictwach Lachowice i Jasień zamiera jesion i wydziela się posusz świerkowy wskutek obecności korników. Na terenie Nadleśnictwa Opole w Leśnictwie Dębska Kuźnia zagrożenie ze strony szkodników korzeni, w postaci chrabąszcza majowego wystąpiło na powierzchni 5,95 ha natomiast choroby grzybowe wystąpiły na powierzchni 17,13 ha.

Kategoria 4.2. – lasy glebochronne

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCVF wystąpiły w Nadleśnictwie Bielsko, w Leśnictwach Lipnik, Straconka, Bystra, Biła, Salmopol, gdzie zidentyfikowano penetrację lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, wydzielanie się posuszu świerkowego, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów. Uszkodzenia te wystąpiły na powierzchni 467,81 ha. W lasach glebochronnych Nadleśnictwa Namysłów, na powierzchni 84,5 ha Leśnictwa Świty wystąpiła susza. Widoczne jest również zamieranie jesionu i buka oraz występowanie jemioli. W Leśnictwie Baborów na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie przyczyną obniżenia walorów lasów glebochronnych w głównej mierze są czynniki biotyczne t.j. zamieranie jesionu, topoli i brzozy. Następuje tu degradacja siedlisk. Na terenie Nadleśnictwa Sucha na powierzchni ok. 450 ha, w Leśnictwach: Mucharz, Budzów, Stryszawa, zaatakowane przez jemiolę jodły wydzielają się jako posusz. W Leśnictwach Lachowice i Jasień zamiera jesion i wydziela się posusz świerkowy wskutek obecności korników.

Kategoria 6 – lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Na terenie Nadleśnictwo Kędzierzyn w Leśnictwie Czajka silnie penetrowany jest obiekt kluczowy dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności t.j. 140 letni drzewostan lipowo – dębowy na siedlisku lasu łęgowego z ruinami świątyni „Rotunda” oraz ruinami grobowca rodziny Hohenlohe. Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie w Leśnictwie Miedziana erozji powietrznej i wodnej ulegają piece kamienne. W Leśnictwie Kalinów w podworskim parku wydziela się posusz lipowy, z uwagi na występowanie jemioli.